

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol: Archwiliad o wella'r cyfranogi yn y Rhaglen Dechrau'n Deg – **Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili**

Blwyddyn archwilio: 2018-19

Dyddiad cyhoeddi: Mawrth 2019

Cyfeirnod y ddogfen: 1073A2019-20

Mae'r ddogfen hon wedi'i pharatoi ar gyfer defnydd mewnol Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili fel rhan o waith a gyflawnwyd yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru yn cymryd unrhyw gyfrifoldeb o ran unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn rhinwedd eu swyddi unigol, neu o ran unrhyw drydydd parti.

Os derbynir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan Adran 45 Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

Mae Cod Adran 45 yn cyflwyno'r arfer o ran ymdrin â cheisiadau sy'n ddisgwyliedig gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau yn ymwneud â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru at swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

This document is also available in English. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Gareth Jones ac Ian Phillips o dan arweiniad Non Jenkins.

Cynnwys

Wrth gymryd y cam hwn a gweithredu yn unol â'r Rhaglen Dechrau'n Deg, mae gan y Cyngor sawl enghraifft gadarnhaol o'r ffordd y mae wedi ystyried yr egwyddor datblygu cynaliadwy, yn enwedig o ran cydweithredu ac atal. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod bod mwy i'w wneud i wreiddio pob un o'r pum ffordd o weithio'n gyson a gallai wella ei gyfranogiad i sicrhau bod mwy yn cymryd rhan ac yn mynychu ac i wneud yn siŵr ei fod yn gweithio mewn ffordd gwbl integredig

Adroddiad cryno

Crynodeb	4
Pam y gwnaethpwyd yr archwiliad	4
Yr hyn a archwiliwyd	5

Adroddiad manwl

Rhan Un: Canfyddiadau'r archwiliad	7
Gall y Cyngor nodi manteision tymor hwy i deuluoedd unigol sy'n ymwneud â'r rhaglen Dechrau'n Deg, ond gallai'r Cyngor ystyried ffyrdd o olrhain effeithiau tymor hwy ar gyfer yr holl deuluoedd sy'n gymwys ar gyfer y rhaglen a dangos tystiolaeth ohonynt	7
Mae atal yn rhan hanfodol o'r rhaglen Dechrau'n Deg, ac mae'r Cyngor wedi teilwra ei ddull gweithredu o ran y boblogaeth leol, ond dylai ystyried gwahanol ffyrdd o gynyddu manteision atal posib y rhaglen i'r eithaf	8
Mae'r Cyngor yn dangos dealltwriaeth dda o integreiddio ac yn gwneud cynnydd tuag at ddull mwy integredig o gyflawni ei raglen Dechrau'n Deg	9
Mae cyfathrebu'n rhan hanfodol o'r rhaglen Dechrau'n Deg ac mae'r tîm Dechrau'n Deg yn cydweithio'n dda yn fewnol ac yn allanol.	10
Mae'r tîm Dechrau'n Deg wedi datblygu dull da o ddefnyddio barn rhieni i lywio'r broses o ddylunio'r gwasanaethau ac wedi creu perthynas weithio gadarnhaol â rhwydwaith lleol y rhieni	11
Rhan Dau: Ymateb Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	12

Atodiadau

Atodiad 1 – Dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio	15
--	----

Adroddiad cryno

Crynodeb

Pam y gwnaethpwyd yr archwiliad

- 1 Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf), mae gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ddyletswydd statudol i archwilio cyrff cyhoeddus i asesu i ba raddau y maent wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth
 - a. bennu eu hamcanion llesiant; a
 - b. chymryd camau i'w bodloni.Diffiniad y Ddeddf o'r egwyddor datblygu cynaliadwy yw gweithredu mewn modd: '...sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau'
- 2 Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu adroddiad ar ei archwiliadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o leiaf flwyddyn cyn pob etholiad y Cynulliad. Rhaid cyflwyno'r adroddiad cyntaf o'r fath erbyn 2020, cyn etholiad y Cynulliad yn 2021.
- 3 Yn ystod 2018-19, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd ag archwiliadau ar draws y 44 o gyrff a gwmpesir gan y Ddeddf, i lywio ei adroddiad i'r Cynulliad Cenedlaethol.
- 4 Ym Mai 2018, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adroddiad 'Myfyrion ar Flwyddyn Un – Sut mae cyrff cyhoeddus wedi ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015)'. Daeth i'r casgliad bod cyrff cyhoeddus yn cefnogi egwyddorion y Ddeddf ac yn cymryd camau i newid eu ffordd o weithio.
- 5 Wrth ddatblygu ein dull o gynnal yr archwiliadau yn ystod 2018-19, gwnaethom ymgysylltu ag amrywiaeth o randdeiliaid gan gynnwys trwy ein gwaith peilot yn ystod 2017-18. Gwnaethom weithio'n agos hefyd â Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.
- 6 Fel rhan o'r gwaith rhagarweiniol yn y flwyddyn gyntaf ystyriwyd sut y bu i gyrff cyhoeddus osod eu hamcanion llesiant, felly prif ganolbwynt y gwaith hwn yw'r ffordd y mae cyrff cyhoeddus yn cymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant.
- 7 Mae'r canfyddiadau yn yr adroddiad hwn yn seiliedig ar waith maes a wnaed gennym yn ystod mis Medi 2018 a mis Rhagfyr 2018. Cynhaliom weithdy cwmpasu gwaith maes cychwynnol ym Medi 2018 gyda swyddogion y Cyngor a chynrychiolwyr y Bwrdd Iechyd Lleol a Chymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Gwent. Yn y gweithdy hwnnw, ystyriom sut y gweithredwyd y pum ffordd o weithio.
- 8 Yna, adolygom y dogfennau a chynhaliom wyth cyfweiliad gydag uwch swyddogion, sefydliadau partner ac aelod y Cabinet dros Addysg. Hefyd, cynhaliom grŵp ffocws gyda rhieni mewn grŵp a gynhaliwyd gan Rwydwaith y Rhieni, sef sefydliad yn y sector gwirfoddol sy'n helpu rhieni ledled y fwrdeistref sirol i roi eu barn ar benderfyniadau sy'n effeithio arnyn nhw a'u teuluoedd.

- 9 Mae'r adroddiad hwn yn gosod canfyddiadau ein harchwiliad o wella'r cyfranogi yn y rhaglen Dechrau'n Deg, sef cam mae'r Cyngor yn ei gymryd i gyflawni ei amcanion llesiant.
- 10 Mae'n nodi ymateb cychwynnol y Cyngor i'n canfyddiadau hefyd.

Yr hyn a archwiliwyd

- 11 Archwiliom i ba raddau mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth barhau i gynnal y rhaglen Dechrau'n Deg i helpu i wella mynediad, cyfranogiad a phresenoldeb er mwyn cyflawni ei amcanion llesiant.
- 12 Yn ystod yr ychydig flynyddoedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi canolbwyntio ar wella canlyniadau a chymwysterau an-alwedigaethol pobl ifanc i ddarparu mwy o gyfleoedd am addysg bellach neu gyflogaeth. Mae hwn yn parhau'n ganlyniad blaenoriaeth i'r Cyngor ond mae bellach wedi penderfynu bod mwy o angen i ystyried addysg yn fwy cyfannol. Mae safbwynt o'r fath yn cynnwys deall problemau plant yn eu blynyddoedd cynnar a sut y gall problemau megis tlodi effeithio ar gyrhaeddiad. Mae llawer o waith wedi'i wneud i ddatblygu dull aml-asiantaeth a dysgu o ymchwil berthnasol, megis gwaith ar brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod.
- 13 Mae'r rhaglen Dechrau'n Deg, a ariennir gan grant Llywodraeth Cymru, yn seiliedig ar dystiolaeth ymchwil o amrywiaeth o ymyriadau ledled y DU ac ar lefel ryngwladol. Mae'n darparu cymorth i'r blynyddoedd cynnar (0-3 oed) ac yn bwriadu ennyn ymddygiad cadarnhaol ymysg plant a theuluoedd, trwy ffyrdd iach o fyw, magu plant yn gadarnhaol, presenoldeb, datblygiad plant a gwella dyheadau. Mae'r rhaglen wedi'i hanelu at deuluoedd sy'n byw mewn ardaloedd sydd dan anfantais. Mae'r rhaglen yn darparu'r gwasanaethau canlynol i deuluoedd:
 - hawl i ymweliad iechyd cyffredinol
 - darpariaeth lleferydd ac iaith
 - rhaglenni magu plant i wella sgiliau rhieni
 - gofal plant
- 14 Yn ôl ymchwil, mae cymwysterau a phrofiad gwaith rhieni'n debygol o arwain at well presenoldeb/cyrhaeddiad i'w plant a dyna pam mae rhywfaint o'r rhaglen Dechrau'n Deg yn helpu i fagu hyder rhieni a rhoi hwb i'w dyheadau.
- 15 Dechreuodd rhaglen Dechrau'n Deg y Cyngor yn 2008 ac roedd yn seiliedig ar ddalgylchoedd ysgol. Roedd yn gweithio gyda 1269 o blant rhwng 0-3 oed ac o blith y rheiny, cofrestrodd 12 o deuluoedd ar gyfer rhaglenni a chymorth i rieni. Mae'r rhaglen bellach wedi tyfu ac mae teuluoedd o 26 o ardaloedd daearyddol (a ddiffinnir gan Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Is) yn elwa ar y rhaglen. Mae'r achosion yn ymwneud ag oddeutu 2600 o blant, ac mae 333 o deuluoedd yn cymryd rhan bob blwyddyn mewn rhaglenni a chymorth i rieni. Yn 2017-18, cafodd y Cyngor grant gwerth £5.2 million gan Lywodraeth Cymru i gyflawni'r rhaglen Dechrau'n Deg, ond lleihawyd y cyllid hwnnw 1.8% yn 2018-19.

- 16 Fel rhan o'i waith i gyflawni ei amcan llesiant, 'gwella cyfleoedd addysg i bawb', mae'r Cyngor wedi nodi'r angen i wella cyrhaeddiad, cyfranogiad yn ogystal â phresenoldeb mewn grwpiau gofal plant, magu plant a lleferydd ac iaith. Mae'n ceisio gwella canlyniadau'r plant wrth iddynt ddechrau yn yr ysgol a gwella gwytnwch y rheini wrth i'w plant dyfu.
- 17 Er mwyn gweithredu'n unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, mae'n rhaid i gyrrff cyhoeddus ystyried y 'ffyrdd canlynol o weithio':

Arddangosyn 1: y 'pum ffordd o weithio'

Mae'r tabl isod yn gosod y 'pum ffordd o weithio' fel y'u diffinnir yn nogfen 'Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr hanfodion'¹ gan Lywodraeth Cymru.

Y pum ffordd o weithio
<p>Hirdymor Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion byrdymor a'r angen am ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion hirdymor hefyd.</p>
<p>Atal Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.</p>
<p>Integreiddio Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar bob un o'u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrrff cyhoeddus eraill.</p>
<p>Cydweithio Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu'r corff i fodloni ei amcanion llesiant.</p>
<p>Cyfranogiad Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu.</p>

- 18 Canfu ein harchwiliad y canlynol: **Wrth gymryd y cam hwn a gweithredu'n unol â'r Rhaglen Dechrau'n Deg, mae gan y Cyngor sawl enghraifft gadarnhaol o'r ffordd y mae wedi ystyried yr egwyddor datblygu cynaliadwy, yn enwedig o ran cydweithredu ac atal. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod bod mwy i'w wneud i wreiddio pob un o'r pum ffordd o weithio'n gyson a gallai wella ei gyfranogiad i sicrhau bod mwy yn cymryd rhan ac yn mynychu ac i sicrhau ei fod yn gweithio mewn ffordd gwbl integredig.**

¹ Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr hanfodion, Llywodraeth Cymru (2015)

Adroddiad manwl

Rhan Un: Canfyddiadau'r archwiliad

Gall y Cyngor nodi manteision tymor hwy i deuluoedd unigol sy'n ymwneud â'r rhaglen Dechrau'n Deg, ond gallai'r Cyngor ystyried ffyrdd o olrhain effeithiau tymor hwy ar gyfer yr holl deuluoedd sy'n gymwys ar gyfer y rhaglen a dangos tystiolaeth ohonynt

Yr hyn yr edrychom amdano

- 20 Edrychom am dystiolaeth o'r canlynol:
- dealltwriaeth drylwyr o'r anghenion presennol a hirdymor a'r heriau a'r cyfleoedd cysylltiedig;
 - cynllunio amserlen briodol;
 - adnoddau a ddyrannwyd i sicrhau manteision hirdymor; A
 - monitro ac adolygu priodol.
- 21 Hefyd, cafodd ein harchwiliad ei lywio gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer yr 'hirdymor' yr ydym wedi'u nodi a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.²

Beth a ganfuwyd

- 22 Nodwyd y cryfderau canlynol:
- Diben amlwg y cam yw helpu i gyfrannu at amcan y Cyngor o wella'r cyfleoedd addysgol i bawb yn yr hirdymor
 - Mae rhaglen Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru yn seiliedig ar ymchwil a'i bwriad yw cyflawni amrywiaeth o effeithiau hirdymor trwy ymgysylltu cadarnhaol â rhieni ar ganlyniadau plant a magu plant
 - Gall y rhaglen Dechrau'n Deg arwain at nodi anghenion cymorth plant a theuluoedd yn gynnar
 - Gall y tîm Dechrau'n Deg nodi teuluoedd sydd wedi elwa ar ymwneud â'r rhaglen
 - Gall y tîm Dechrau'n Deg ddangos ymrwymiad cryf i fanteision hirdymor y rhaglen ac yn ddiweddar maent wedi ymgysylltu â theuluoedd mewn ffyrdd arloesol, trwy ddigwyddiadau'r 'Tocyn Aur'.
- 23 Nodwyd y meysydd canlynol i'w datblygu:
- Er bod y Cyngor wedi dechrau olrhain data ar ganlyniadau plant o fewn addysg, mae angen ystyried olrhain canlyniadau rhieni

² Gweler Atodiad 1

- Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi dechrau dadansoddi data presenoldeb i ddeall unrhyw rwystrau rhag mynediad ac wedi datblygu dulliau amgen o weithio i sicrhau mynediad, cyfranogiad a phresenoldeb

Mae atal yn rhan hanfodol o'r rhaglen Dechrau'n Deg, ac mae'r Cyngor wedi teilwra ei ddull gweithredu o ran y boblogaeth leol, ond dylai ystyried gwahanol ffyrdd o gynyddu manteision atal posib y rhaglen i'r eithaf

Yr hyn yr edrychom amdano

- 24 Edrychom am dystiolaeth o'r canlynol:
- dealltwriaeth drylwyr o natur a'r math o broblem y gallai'r cam helpu i'w hatal rhag digwydd neu waethygu;
 - adnoddau a ddyrannwyd i sicrhau y cyflawnir manteision ataliol; A
 - monitro ac adolygu pa mor effeithiol mae'r cam yn atal problemau rhag digwydd neu waethygu.
- 25 Hefyd, cafodd ein harchwiliad ei lywio gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'atal' yr ydym wedi'u nodi a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.³

Beth a ganfuwyd

- 26 Nodwyd y cryfderau canlynol:
- Gwell rhaglen ymgysylltu â rhieni cyn genedigaeth
 - Cynigir rhaglenni magu plant bellach i bob teulu ac nid dim ond i deuluoedd y nodwyd eu bod mewn angen
 - Rhaglen bwrpasol a phenodol i roi cymorth i blant yn eu harddegau sy'n agored i niwed, gydag effeithiau ataliol clir
 - Mae newidiadau yn amseroedd y sesiynau wedi dileu rhwystrau rhag cyfranogi a phresenoldeb i rywffaint o rieni
 - Pwyslais cryf ar ddatblygiad iaith cynnar
 - Ymwelwyr iechyd yn darparu eu gwasanaethau mewn sesiynau Dechrau'n Deg
- 27 Nodwyd y meysydd canlynol i'w datblygu:
- Ystyried y dull o ymgysylltu â rhieni nad ydynt yn cyfranogi yn Dechrau'n Deg nac yn ei mynychu ar hyn o bryd
 - Ystyried y dull o ail-ymgysylltu â rheini sy'n methu â mynychu'n rheolaidd

³ Gweler Atodiad 1

Mae'r Cyngor yn dangos dealltwriaeth dda o integreiddio ac yn gwneud cynnydd tuag at ddull mwy integredig o gyflawni ei raglen Dechrau'n Deg

Yr hyn yr edrychom amdano

28 Edrychom am dystiolaeth o ystyried y canlynol:

- sut y gallai'r cam hwn gyfrannu at y saith nod llesiant cenedlaethol;
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant a blaenoriaethau ehangach y Cyngor; a
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant cyrff cyhoeddus eraill.

Beth a ganfuwyd

29 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- Mae amcan llesiant 'gwella cyfleoedd addysg i bawb' y Cyngor yn cyd-fynd yn glir ag amcanion byrddau iechyd a byrddau gwasanaethau cyhoeddus ynghylch y blynyddoedd cynnar
- Mae'r tîm Dechrau'n Deg yn dangos dealltwriaeth glir o'r ffordd y bydd y rhaglen Dechrau'n Deg yn cyfrannu'n glir at y nodau llesiant cenedlaethol

30 Nodwyd y meysydd canlynol i'w datblygu:

- Ystyried sut y gallai gwella'r cyfranogi a phresenoldeb effeithio'n gadarnhaol ac yn negyddol ar y galw am wasanaethau eraill y Cyngor a'r rheiny nad ydynt yn gysylltiedig â'r Cyngor (cyrff cyhoeddus a'r sector gwirfoddol) yn ogystal â gallu'r gwasanaethau hynny
- Ystyried a yw holl arweinwyr y cam yn gwbl gyfarwydd â'r diffiniad o integreiddio a nodir yn y Ddeddf

31 Hefyd, cafodd ein harchwiliad ei lywio gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'integreiddio' yr ydym wedi'u nodi a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.⁴

⁴ Gweler Atodiad 1

Mae cydweithio'n rhan hanfodol o'r rhaglen Dechrau'n Deg ac mae'r tîm Dechrau'n Deg yn cydweithio'n dda yn fewnol ac yn allanol

Yr hyn yr edrychom amdano

32 Edrychom am dystiolaeth bod y Cyngor:

- wedi ystyried sut y gallai weithio gydag eraill i gyflawni'r cam (i gyflawni ei amcanion llesiant, neu i helpu corff arall i gyflawni ei amcanion llesiant);
- yn cydweithio'n effeithiol i gyflawni'r cam; ac
- yn monitro ac yn adolygu a yw'r cydweithio'n helpu ef neu ei randdeiliaid i gyflawni eu hamcanion llesiant.

Beth a ganfuwyd

33 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- Cydweithio cadarnhaol gyda:
 - gwasanaethau eraill yn y Cyngor, gan gynnwys Teuluoedd yn Gyntaf a Chefnogi Pobl, sy'n sicrhau bod y rhaglenni a'r cyllid yn cyd-fynd ac yn atal unrhyw ddyblygu o ran y gwasanaethau a ddarperir
 - y bwrdd iechyd lleol yn strategol ac yn weithredol
 - Rhwydwaith y Rhieni
- Mae ffurflenni asesu ar y cyd yn helpu i sbarduno cydweithio o fewn y Cyngor
- Mae'r ymwelwyr iechyd yn cynnal sesiynau pwyso yn ystod sesiynau Dechrau'n Deg (Siaradwyr Bach) i wella presenoldeb ac mae tîm cymorth i deuluoedd Dechrau'n Deg yn mynychu'r sesiynau hynny

34 Nodwyd y maes canlynol i'w ddatblygu:

- Ystyried y ffordd y gallai cydweithio mewn gwahanol ffordd helpu i ymgysylltu â'r rheini hynny nad ydynt yn manteisio ar gynnig Dechrau'n Deg, er enghraifft, ymwelwyr iechyd, hyrwyddwyr rhieni.

35 Hefyd, cafodd ein harchwiliad ei lywio gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'cydweithio' yr ydym wedi'u nodi a'u defnyddio fel rhan o'r archwiliad hwn.⁵

⁵ Gweler Atodiad 1

Mae'r tîm Dechrau'n Deg wedi datblygu dull da o ddefnyddio barn rhieni i lywio'r broses o ddylunio'r gwasanaethau ac wedi creu perthynas weithio gadarnhaol â rhwydwaith lleol y rhieni

Yr hyn yr edrychom amdano

36 Edrychom am dystiolaeth bod y Cyngor wedi:

- nodi pwy y mae angen iddo ei gynnwys yn y broses o ddylunio a chyflawni'r cam;
- cynnwys y rhanddeiliaid allweddol yn effeithiol yn y broses o ddylunio a chyflawni'r cam;
- defnyddio canlyniadau'r cyfranogiad i lywio'r ffordd y caiff y cam hwn ei ddatblygu a'i gyflawni; a
- cheisio dysgu gwersi a gwella ei ddull cyfranogi.

Beth a ganfuwyd

37 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae rhieni'n cyfranogi, gan gynnwys trwy ddarparu adborth yn ystod sesiynau'r rhaglen, y dudalen Dechrau'n Deg ar Facebook a bod yn rhan o baneli cyfsweld i benodi staff;
- yn dibynnu ar ofynion arweiniad Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru, mae'r tîm Dechrau'n Deg wedi ymateb i farn rhieni trwy newid amseroedd y sesiynau, darparu sesiynau ar fagu plant ar y penwythnos a chyda'r nos i wella'r cyfranogiad a phresenoldeb a chynyddu nifer y llefydd mewn cylchoedd meithrin i rieni sy'n gweithio; ac
- mae'r Cyngor wedi datblygu rôl wirfoddol yr hyrwyddwr rhieni yn ddiweddar i ymgysylltu â rhieni yn y cymunedau trwy fodel eirioli cyfoedion.

38 Nodwyd y meysydd canlynol i'w datblygu:

- datblygu ffyrdd arloesol o gyrraedd ac ymgysylltu â theuluoedd nad ydynt yn manteisio ar eu hawl neu'n peidio â mynychu sesiynau'n rheolaidd i sicrhau manteision hirdymor;
- ystyried effaith yr hyrwyddwyr rhieni;
- holl wasanaethau'r Cyngor yn darparu adborth yn gyson i'r bobl sy'n cyfrannu at ymgynghoriadau fel eu bod yn ymwybodol o effaith eu cyfraniadau; ac
- archwiliad pellach o'r ffordd y gallai technolegau digidol wella'r cyfranogiad a phresenoldeb (e.e. negeseuon testun atgoffa).

Rhan Dau: Ymateb y Cyngor

39 Yn dilyn ein gwaith maes, cyflwynwyd ein canfyddiadau i'r Cyngor mewn gweithdy yn Ionawr 2019 a fynychwyd gan Reolwr Perfformiad y Cyngor, Rheolwr Blynnyddoedd Cynnar y Cyngor, rheolwyr tîm Dechrau'n Deg a rheolwyr tîm yr ymwelwyr iechyd Dechrau'n Deg. Hefyd yn bresennol yn y gweithdy roedd cynrychiolwyr o'r canlynol:

- tîm etifeddiaeth y Cyngor
- Rhwydwaith y Rhieni
- Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Gwent

Yn y gweithdy hwn, dechreuodd y Cyngor a'i bartneriaid ystyried eu hymateb i'n canfyddiadau ac o ganlyniad i'r trafod yn y gweithdy a rhagor o fyfyrion ar ein canfyddiadau, mae'r Cyngor wedi datblygu'r camau gweithredu canlynol.

Cynllun Gweithredol y Blynnyddoedd Cynnar 2019-20

Cynllun Gweithredol y Blynnyddoedd Cynnar 2019-20	
Amcanion Llesiant Corfforaethol	Gwella Canlyniadau Addysg ar gyfer Pawb
Cam Gweithredu	Parhau i gyflenwi'r rhaglen Dechrau'n Deg er mwyn gwella mynediad, defnydd a phresenoldeb
Swyddog Arweiniol:	Sarah Mutch, Rheolwr y Blynnyddoedd Cynnar
Dadansoddiad o gymhwyso egwyddorion datblygu cynaliadwy	Nodwyd cryfderau sylweddol a rhai meysydd i'w datblygu neu i'w cyfuno o ran dulliau sydd newydd eu gweithredu i wella mynediad, defnydd a phresenoldeb.

Camau Gwella	Meini prawf Llwyddiant	Amserlen	Yr unigolyn sy'n gyfrifol	Cyllid
Hirdymor				
Datblygu system gyson i gysylltu â rhaglenni cyflogadwyedd/etifeddol i olrhain canlyniadau rhieni wrth fynd i'r afael â thlodi	Mae Dechrau'n Deg yn gallu dadansoddi sut mae rhieni wedi symud tuag at raglenni cyflogadwyedd/etifeddol	Ebrill 2019 – Mawrth 2020	Angharad Phenis ac Andrew Griffiths Sarah Mutch	Ddim yn berthnasol
Cyflenwi hyfforddiant ar gyfer, ac archwilio'r defnydd o'r offeryn cydnerthedd teulu gan staff ar y rheng flaen i olrhain canlyniadau teuluoedd	Mae canlyniadau teuluoedd yn cael eu nodi a'u defnyddio wrth ddadansoddi	Chwefror 2019 – Gorffennaf 2020	Angharad Phenis ac Andrew Griffiths Sarah Mutch	£8,500

Camau Gwella	Meini prawf Llwyddiant	Amserlen	Yr unigolyn sy'n gyfrifol	Cyllid
Integreiddio				
Ystyried defnyddio'r fframwaith cydnerthedd i nodi rhwystrau at bresenoldeb ar draws y ddarpariaeth	Nodir rhwystrau ar gyfer teuluoedd unigol yn ogystal â datrysiadau i ddiwallu anghenion teuluoedd	Chwefror 2019 – Mawrth 2020	Sarah Mutch	Ddim yn berthnasol
Archwilio datblygiad y llyfryn Fy Nhaith fel ei fod ar gael ar ffurf electronig i bob teulu	Mae llyfryn Fy Nhaith wedi'i ddatblygu ac mae ar gael ar ffurf electronig	Chwefror 2019 – Mawrth 2020	Angharad Phenis	Ddim yn berthnasol
Datblygu astudiaethau achos i ddangos gwerth ychwanegol integreiddio gwasanaethau ataliol ymyrraeth gynnar â darpariaeth statudol	Mae astudiaethau achos ac ymchwil yn dangos gwerth ychwanegol darpariaeth ymyrraeth gynnar	Chwefror 2019 – Mawrth 2020	Sarah Mutch	Ddim yn berthnasol
Bydd Rhaglen Datblygu Arweinyddiaeth ar gyfer y Cyngor (sy'n rhan o Caerffili 2022) yn cynnwys dysgu pellach am y pum ffordd o weithio	Bydd yr arweinyddiaeth yn gyfarwydd â defnyddio'r pum ffordd o weithio.	Mawrth 2019 – Mawrth 2022	Paul Cooke a Ros Roberts	Ddim yn berthnasol
Bydd Gweithdai Cynllunio sy'n penderfynu ynghylch blaenoriaethau gwasanaeth yn cynnwys y pum ffordd o weithio fel rhan o Fframwaith Perfformiad newydd y Cyngor	Bydd gosod blaenoriaethau yn ymgorffori'r defnydd o'r pum ffordd o weithio a fydd, yn ei dro, yn helpu wrth gynllunio gweithredu.	Mawrth – Mai 2019	Ros Roberts	Ddim yn berthnasol
Mae methodoleg Adolygu Gwasanaeth yn cael ei datblygu a bydd yn cynnwys y pum ffordd o weithio fel rhan o'r adolygiadau	Bydd camau gwella o'r adolygiadau yn cael eu llywio gan y defnydd o'r pum ffordd o weithio neu'n cael eu gwirio ganddynt	Ebrill 2019 – Ebrill 2020	Ros Roberts	Ddim yn berthnasol
Bydd hyfforddiant a datblygiad a gynllunnir ar gyfer aelodau yn cynnwys defnydd o'r fframwaith 'craffu a chwestiynu' a gynhyrchir gan y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Bydd gwerthusiad o'r hyfforddiant yn nodi pa mor dda y deallir hyn ac os oes angen mwy o gefnogaeth	Bydd gallu'r aelodau i graffu yn dangos dealltwriaeth o'r meddylfryd y tu ôl i'r pum ffordd o weithio	Gorffennaf 2019	Cath Forbes-Thompson Kathryn Peters	Ddim yn berthnasol

Camau Gwella	Meini prawf Llwyddiant	Amserlen	Yr unigolyn sy'n gyfrifol	Cyllid
Cyfranogiad				
Archwilio'r systemau atgoffa trwy neges destun ar gyfer dichonoldeb	Ceir gwelliant mewn presenoldeb	Ebrill – Awst 2019	Lisa Williams	Ddim yn berthnasol
Rhyngweithio agosach rhwng y timau gofal plant a magu plant ar gyfer teuluoedd sy'n ei chael yn anodd mynychu er mwyn cynnig cymorth mewn modd rhagweithiol	Ceir gwelliant o ran presenoldeb y plant	Ebrill – Awst 2019	Ceri Anne Lovell	Ddim yn berthnasol
Gwerthuso effaith hyrwyddwyr rhieni yn y gymuned	Mae'r gwerthusiad yn dangos bod gwerth ychwanegol	Ebrill – Mawrth 2020	Michelle Jones	Ddim yn berthnasol
Cydweithio				
Gweithredu'r defnydd o lyfrynnau Fy Nhaith cynenedigol er mwyn sicrhau bod teuluoedd yn deall y rhaglen gyfan a'r holl bartneriaid cyflawni sy'n gysylltiedig	Mae pob rhiant yn cael llyfryn Fy Nhaith cyn genedigaeth y plentyn ac maent yn deall pa gefnogaeth sydd ar gael	Ebrill – Mawrth 2020	Angela Lewis	Ddim yn berthnasol
Parhau i ddatblygu cydweithio ehangach trwy'r grwpiau gorchwyl Rhoi Plant yn Gyntaf	Mwy o gydweithio ar draws y gwasanaethau ymyrraeth gynnar a statudol	Ebrill – Mawrth 2020	Sarah Mutch	Ddim yn berthnasol
Atal				
Archwilio'r data cychwynnol a ddaw o'r hyrwyddwyr rhieni i nodi materion magu plant yn ystod 2018/19 ac ystyried sut y gellir defnyddio'r data hwn i lunio darpariaeth ar gyfer y dyfodol	Defnyddir y data i lunio darpariaeth ar gyfer y dyfodol a chynyddu ymgysylltiad	Ebrill – Mawrth 2020	Sarah Mutch a Michelle Jones	Ddim yn berthnasol

40 Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd y Cyngor wrth gyflawni'r camau gweithredu hyn, ac i ba raddau y maent yn mynd i'r afael â'r problemau a nodwyd yn ein canfyddiadau.

Atodiad 1

Dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio

Mae'r tabl isod yn gosod 'dangosyddion cadarnhaol' ar gyfer pob un o'r pum ffordd o weithio yr ydym wedi'u nodi ac y byddwn yn eu defnyddio i helpu i lywio ein hasesiadau o'r raddfa y gallai cyrff fod yn gweithredu'r egwyddor datblygu gynaliadwy. Nid ydym yn bwriadu defnyddio'r dangosyddion fel 'rhestr wirio'. Dylid eu hystyried yn 'ddangosyddion' a fydd yn ein helpu i greu casgliad, yn hytrach na 'phenderfynyddion' o'r raddfa y mae corff yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu gynaliadwy wrth gymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant.

Arddangosyn 2: Dangosyddion cadarnhaol o'r pum ffordd o weithio

Beth fyddai'n dangos bod corff yn gweithredu'r ffordd hirdymor o weithio yn ei chyfanrwydd?

- Dealltwriaeth glir o 'hirdymor' yng nghyd-destun y Ddeddf
- Cam a ddyluniwyd i gyflawni'r amcan/ion llesiant a chyfrannu at y weledigaeth hirdymor
- Cam a ddyluniwyd i gyflawni manteision byrdymor neu dymor canolig, wedi'i gydbwyso ag effaith hirdymor
- Cam a ddyluniwyd ar sail dealltwriaeth drylwyr o anghenion, tueddiadau a phwysau, nawr ac yn y dyfodol
- Dealltwriaeth gynhwysfawr o risgiau a chyfleoedd nawr ac yn y dyfodol
- Adnoddau a ddyrannwyd i sicrhau manteision hirdymor yn ogystal â byrdymor
- Canolbwyntio ar gyflawni canlyniadau – a phan fydd y rhain yn rhai hirdymor, nodi cerrig milltir
- Bod yn agored i ffyrdd newydd o gyflawni pethau a allai helpu i ddwyn manteision yn yr hirdymor
- Rhoi gwerth ar ddeallusrwydd a mabwysiadu dulliau o weithio ar sail tystiolaeth

Beth fyddai'n dangos bod corff yn gweithredu'r ffordd ataliol o weithio yn ei chyfanrwydd?

- Ceisio deall achosion sylfaenol problemau fel bod modd trechu cylchoedd negyddol a heriau rhyng-genedlaethol
- Gweld heriau o safbwynt system gyfan, gan gydnabod a rhoi gwerth ar y manteision hirdymor y gallant eu cyflawni i bobl ac i lefydd
- Dyrannu adnoddau i weithredoedd ataliol sy'n debygol o gyfrannu at well canlyniadau a defnyddio adnoddau hyd yn oed pan allai hyn gyfyngu ar allu i fodloni rhywfaint o anghenion byrdymor
- Trefniadau penderfynu ac atebolrwydd yn cydnabod gwerth gweithredoedd ataliol ac yn derbyn gostyngiadau byrdymor mewn perfformiad ac adnoddau i geisio gwella canlyniadau a'r defnydd o adnoddau

Beth fyddai'n dangos bod corff yn gweithio mewn ffordd 'integredig'

- Pawb yn deall eu cyfraniad at gyflawni'r weledigaeth ac amcanion llesiant
- Pawb yn deall yr hyn mae gwahanol rannau o'r sefydliad yn ei wneud ac yn ceisio cyfleoedd i weithio ar draws ffiniau'r sefydliad a'r sector cyhoeddus
- Pawb yn cydnabod bod cyflawni'r weledigaeth ac amcanion yn dibynnu ar gydweithio
- Diwylliant agored lle caiff gwybodaeth ei rhannu
- Dealltwriaeth dda o'r ffordd y mae amcanion llesiant a chymau i'w cyflawni'n effeithio ar gyrff eraill yn y sector cyhoeddus
- Unigolion yn rhagweithiol wrth weithio ar draws ffiniau'r sefydliad i gynyddu eu cyfraniad i'r eithaf ar draws y nodau llesiant ac i leihau effeithiau negyddol
- Y dulliau llywodraethu, strwythurau a phrosesau, yn ogystal ag ymddygiad, yn cefnogi hyn

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cydweithio'n effeithiol?

- Canolbwyntio ar le, cymuned a chanlyniadau, nid ffiniau'r sefydliad
- Deall amcanion y partneriaid a'u cyfrifoldebau, sy'n helpu i sbarduno gweithgareddau ar y cyd
- Cydberthnasau cadarnhaol ac aeddfed â rhanddeiliaid, lle caiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw
- Cydnabod a rhoi gwerth ar y cyfraniadau y gall yr holl bartneriaid eu gwneud
- Ceisio sefydlu prosesau a ffyrdd o weithio ar y cyd, lle bo'n briodol

Beth fyddai'n dangos bod corff yn cynnwys pobl yn effeithiol?

- Deall pwy sydd angen cymryd rhan a pham
- Myfyrio ar ba mor dda y caiff yr anghenion a'r heriau sy'n wynebu'r bobl hynny eu deall ar hyn o bryd
- Gweithio'n gydweithredol â rhanddeiliaid i ddylunio a chyflawni
- Ystyried barn rhanddeiliaid yn wybodaeth hollbwysig i helpu i gyflawni gwell canlyniadau
- Sicrhau y caiff amrywiaeth lawn y rhanddeiliaid ei chynrychioli a bod modd iddynt gymryd rhan
- Cydberthnasau aeddfed a ffyddlon gyda'i rhanddeiliaid
- Caiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw
- Sicrhau bod y rhanddeiliaid yn deall effaith eu cyfraniad
- Ceisio adborth gan rhanddeiliaid allweddol a ddefnyddir i helpu i ddysgu a gwella

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales